

Olu Lindström
Enhetschef
Telefon 08-508 28 813, 076-122 88 13
olu.lindstrom@miljo.stockholm.se

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden

RIKTAD KONTROLL HÄLSOKOSTBUTIKER SAMT APOTEK 2009 MED FOKUS PÅ MÄRKNING OCH PRESENTATION AV KOSTTILLSKOTT

Rapport från Miljöförvaltningen

Förslag till beslut

- 1 Godkänna anmälan om rapporten
- 2 Överlämna rapporten till Livsmedelsverket

Gunnar Söderholm

Margareta Widell

Sammanfattning

Under våren 2009 har riktad kontroll utförts i 35 hälsokostbutiker och 51 apotek. Butikernas system för egenkontroll har granskats inom de områden som styr livsmedlens märkning. Olika typer av kosttillskott har stått i fokus för en etikettsgranskning utifrån gällande lagstiftning. Vitaminer, mineraler, Omega-3 fettsyror och örtpreparat samt preparat för prestationshöjning och viktminskning är de typer av kosttillskott som granskats.

Resultatet från de sammanlagt 86 kontrollerade butikerna visar att drygt 57 % (49 st) fått omdömet utan anmärkning, 23 % (20 st) fick anmärkning och 20 % (17 st) fick omdömet

underkänt. Orsaken till avvikelserna har varierat, men i de flesta verksamheter föreligger kunskapsbrister gällande märkningsregler.

Resultatet är nedslående för hälsokostbutikerna medan apoteken visat på ett fungerande system för egenkontroll och kosttillskott med korrekt märkning. Av de 35 hälsokostbutiker som ingått i projektet fick nära hälften underkänt vid kontrollen.

De avvikelser som konstaterats i företagens system för egenkontroll går hand i hand med avvikande märkning av kosttillskott. Det är butikens ansvar att endast saluföra produkter som uppfyller lagstiftningens krav. När felaktiga produkter inte fångas upp vid mottagningskontrollen hamnar de i butikshyllan med brister i märkningen.

Om felaktigt märkta produkter upptäcks i mottagningskontrollen kan felet rättas till och såväl butikerna som deras leverantörer och tillverkare kan förbättra sina verksamheter och ta sin del av ansvaret inom märkningsområdet. Även kommande kontroller av butiker som saluför kosttillskott kommer att inriktas på hur systemet för egenkontroll styr märkning och presentation av livsmedel.

Uppföljning av de butiker som haft avvikelser har skett genom inhämtande av en skriftlig redogörelse för åtgärder från respektive företag. Samtliga butiker har snabbt inkommit med redogörelser som har bedömts som tillfredsställande.

Livsmedelsverket har tagit initiativ till ett verksövergripande projekt rörande hälsokostprodukter mellan Läkemedelsverket, Konsumentverket och Tullverket. Projektet ska bl.a. kartlägga marknaden av vissa utvalda produkter och tydliggöra kontrollmyndigheternas roller. Vid miljöförvaltningens riktade kontroll har det i vissa sakfrågor varit svårt att rikta frågan till rätt myndighet, därför ser vi fram emot projektets resultat.

Bakgrund

Genom riktade kontroller ges utrymme att fokusera på vissa systemområden med specifika frågeställningar för olika typer av verksamheter. Hälsokostbutiker och apotek har inte tidigare varit föremål för riktad kontroll och de kosttillskott som saluförs i butikerna har inte granskats utifrån gällande lagstiftning. Därför var det angeläget att fokusera på valda delar inom systemet för egenkontroll i dessa butiker och undersöka om företagens egna kontroller resulterar i korrekt märkta produkter i butikshyllan.

Försäljningen av kosttillskott och liknande produkter inom hälsokostområdet är en växande marknad. Produkterna saluförs framförallt i fackbutiker, apotek och dagligvaruhandel men även per postorder och via Internet. Olika regelverk styr bl. a. märkning och sammansättning och vilka ämnen som är tillåtna i olika produkter. Gränsdragning mellan livsmedel och läkemedel ska beaktas och hälsopåståenden likaså. Miljöförvaltningens riktade kontroll med etikettsgranskning av kosttillskott innebar att regelverk för andra produkter än kosttillskott använts för att göra en bedömning av märkningen.

Förvaltningens synpunkter

Resultatet av en riktad kontroll ger en indikation på vilka brister som är vanligt förekommande och ger en bra grund till planering av framtida kontroller. När märkningen saknas eller innehåller brister föreligger det en risk för konsumentens hälsa varför det är extra angeläget att vid kommande kontroller fortsätta att fokusera på märkningen av saluförda livsmedel.

Under projektets gång upptäcktes att flera hälsokostbutiker startat utan att anmäla sin verksamhet till kontrollmyndigheten. Via butikskedjorna spreds information till dessa butiker som då inkom med anmälan om registrering. Det verkar vara en allmän missuppfattning bland verksamhetsutövare att kosttillskott inte räknas som livsmedel och att man därmed inte behöver anmäla sin verksamhet.

Systemet för riskklassning av livsmedelsobjekt är inte anpassat för den tid som åtgår för kontroll av märkning. Det har tidigare visat sig vid kontroll av märkning på etniska livsmedel att den årliga kontrolltiden inte räcker till. Komplexiteten vid kontroll av kosttillskott innebär att mycket tid går åt för att läsa in sig på den lagstiftning som reglerar olika produkter, påståenden mm.

Hälsokostprojektet som startat upp under ledning av Livsmedelsverket har även som målsättning att ta fram en tillsynsstrategi och identifiera olika kontrollprojekt. Det kommer förhoppningsvis att underlätta för kommunernas kontroll av produkter inom hälsokostsortimentet.

Slut

Bilagor

Bilaga Rapport riktad kontroll hälsokostbutiker och apotek 2009